

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

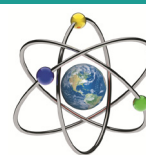
№10
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 322 sahifa,
3-oktyabr, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

The Use of Innovative Pedagogical Technologies in the Development of Critical Thinking	16
<i>Gulnar Atakhanova Orinbaevna</i>	
Current Aspects of Designing and Implementing Extracurricular Educational Activities at the Primary General Education Level.....	20
<i>Amankosova Dinara Gabitovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tizimida tarbiyachi shaxsiyati va kasbiy mahorati shakllanishining nazariy asoslari....	24
<i>Axmadaliyeva Moxlaroy To'xtapolatovna</i>	
Pedagogical Model and Stages of Teaching Subjects Through a Project-Based Approach	28
<i>Bannayev Qosimjon</i>	
Lotin tili va zamonaviy tibbiy terminologiya: tarixi, vazifasi va amaliy ahamiyati	31
<i>Eshmurodova Shirin Oybekovna</i>	
Motor alaliyaning nonutqiy simptomatikasi	34
<i>Isayeva Mushtariy Alisher qizi</i>	
Talabalar etnomadaniy kompetentligini rivojlantirishning pedagogik-psixologik omillari	38
<i>Isomiddinov Asliddin Baxriddin o'g'li</i>	
Texnologiya darslarida o'quvchilarning texnik savodxonligini robototexnika elementlari asosida rivojlantirish.....	41
<i>Jabborova Umida</i>	
Fizika fanini mutaxassislik fanlari integratsiyasi asosida o'qitishda bo'lajak muhandislarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari	45
<i>Xayrullayev Asliddin Isatullayevich</i>	
Talaba tomonidan mutaxassislik tilini o'zlashtirishda monologik nutqni o'rgatishning samarali usullari masalasi haqida.....	51
<i>Karimov N. M.</i>	
Zamonaviy pedagog kadrlar tayyorlashda kasbiy motiv va motivatsiyaning o'rni	54
<i>Melikova Einora Shuxratovna</i>	
Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarini tayyorlashda pragmatik kompetensiyaning roli.....	58
<i>Mustafayeva Nilufar Ulashovna</i>	
O'quvchilarda iqtisodiy tafakkurni rivojlantirishning pedagogik strategiyalari	62
<i>Nishonova Dilafuz</i>	
Computer-Based Formative Assessment: Advantages and Challenges in Teaching English to High School Students	66
<i>Obidjonova Shokhista Bakhtiyorovna</i>	
Metata'lim texnologiyalari asosida bo'lajak maktabgacha ta'lim mutaxassislarini tayyorlash tizimini takomillashtirish.....	70
<i>O'rolboyeva Durdona Sayfiddin qizi</i>	
Sun'iy intellekt asosidagi darslarning an'anaviy darslarga nisbatan samaradorligini qiyosiy tahlil qilish.....	73
<i>Rasulev Bobirjan Atxamovich</i>	
Pedagogik faoliyatda pedagogning kasbiy taraqqiyoti motivatsiyasining psixologik xususiyatlari	78
<i>Rustamova Surayyo Shaxobiddinovna</i>	
Innovatsion kompetentlik tushunchasi va uning ilmiy-pedagogik asoslari.....	84
<i>Soliyev Eliyor Ravshan o'g'li</i>	
Nutqida nuqsoni bo'lgan bolalar eshituv idrokini o'yinlar yordamida rivojlantirishning samarali usullari	88
<i>Xalilova Shahnoza</i>	
Zamonaviy ta'limda kommunikativ kompetensiyaning o'rni va ahamiyati.....	92
<i>Yaqubova Nigoraxon Ibrohimjon qizi</i>	
Soliq yuki – mamlakat soliq soliq tizimining asosiy mezonidir	97
<i>Suyunov Otabek Shuxrat o'g'li</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish va takomillashtirish yo'llari	101
<i>Ibodova Sarvinoz Sayfilloyevna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida hospital pedagogika fanini o'qitishning dolzarb masalalari va uning uslubiy ta'minoti	106
<i>Inogamova Dilfuza Rahmatullaevna</i>	

Chizma geometriya va kompyuter grafikasi: an'anaviy fan va zamonaviy texnologiyaning uyg'unlashuvi .	111
Raximov A. M., Tairova N. S., Sabirova D. U., Xasanova S. T., Tashpulatov R. X.	
Геймификация в обучении английскому языку на начальном этапе обучения	114
Курбанова Назира Низомиддиновна	
Talabalarda tanqidiy va evristik fikrlashni shakllantirishda raqamli texnologiyalarning o'rni	117
Adjiev Nayrullo Nazrulloevich	
Konstruktiv yondashuv asosida tabiiy fanlar (science)ni o'qitish metodikasi.....	122
Amirullayeva Barno Abdulhaqovna	
Kimyo o'qitishda o'quvchilarning ijodiy faoliyatini shakllantirishning tajriba-sinov natijalari.....	126
Artiqov Maqsud Bahodirovich, Babanazarova Ayzada Omirbaevna	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarni bilingvist sifatida shakllantirishda til o'rganish ko'nikmalari va kompetentsiyalarining rivojlanishi	131
Axmadjonova Gulira'no Muxtorjon qizi	
Talabalarining ijtimoiy kompetensiyalarini shakllantirishda kooperativ ta'limning metodik yondashuvlari	135
Botiraliyeva Gulobar Mahamadismoil qizi	
Talabalarni intellektual faoliyatga tayyorlashda ijtimoiy sherikchilikning pedagogik va metodik asoslari	139
Dilbarjonov Avazbek Ravshanbek o'g'li	
Teacher-Centered and Child-Centered Methods in Early Childhood Education: Insights From Finland and Uzbekistan	143
Djaparova Gulnoza	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida "Metodik mahorat kuni" va "Metodik mahorat soati"ni tashkil etish	150
Do'stov Davron Zulhaydarovich	
Theoretical, Methodological, and Practical Factors of Differentiated Education	155
Ergash Shonazarovich Khasanov	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning intellektual qobiliyatini rivojlantirishda kognitiv yondoshuv	160
Gulbahor Xamidova	
Mustaqil ta'lim – mustahkam bilim.....	164
Halima Shukurova Sunatullayevna	
Integrating Google Classroom and Project-Based Learning for Enhanced Synchronous and Asynchronous Education.....	168
Inomkhojaeva Shodiyakhon Abdukodirkhoja qizi	
O'quvchilarning innovatsion fikrlash ko'nikmalarini takomillashtirishning nazariy asoslari.....	174
Mamadaliyev Axadjon G'aniboyevich	
Hududiy rivojlanishda innovatsion yondashuvlarni strategik boshqaruvga integratsiya qilish yo'llari.....	177
Mo'minov Fazliddin Xusniddin o'g'li	
O'rta yoshdagi ayollarda harakat faoliyatini rivojlantirishda milliy o'yinlarning pedagogik ahamiyati	184
Mustafoev Sherali	
Pedagogical and Psychological Foundations of Developing Higher-Order Thinking Skills in Students.....	188
Nasimova Zarina Isomiddin kizi	
Pedagogik ijodkorlikning kasbiy professionallikda namoyon bo'lish xususiyatlari.....	193
Numonova Dildor Umurzoqovna	
Ko'zi oqiz boshlang'ich sinf o'quvchilarining kommunikativ kompetentsiyasini o'rganishning nazariy asoslari	196
Qarshiboyev Asliddin	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etish masalalari.....	200
Qilichova Marxabo Xudayqulovna	
The Transformation of Existential Thought in British Literature: Iris Murdoch's Philosophical Humanism and the Reinterpretation of Freedom	204
Rahmonqulova Zarnigor Nasimjon qizi	
Sportchilarning elektron platformalardan foydalanishning metodik tahlili	209
Saydullayev Zafar Erkinovich	
Adabiy ta'limda estetik tarbiya	216
Sharipov Elmurod Sa'dulla o'g'li	
O'qituvchi-trenerning ko'p qirrali kasbiy-pedagogik funksiyalari	220
Sulaymonov Jaxongir Solijonovich	
Uzluksiz kasbiy rivojlanishda art-pedagogikaning o'qituvchilar hissiy farovonligiga ta'siri	223
Suvanova Kamola Raimqul qizi	

Raqamlashtirish muhitida umumta'lim maktablarida ta'lim sifatini oshirish	226
<i>Xamidova Komila Maxmudovna</i>	
Oliy ta'limda kvest texnologiyasi yordamida fizika fanining murakkab tushunchalarini o'zlashtirish samaradorligini oshirish metodikasi.....	231
<i>Yo'ichiyev Shaxriyor Xusanovich, O'rinboyeva Kumushoy Sultonbek qizi</i>	
Совершенствование профессиональных компетенций будущих инженеров на основе интегративного подхода	235
<i>Умарова Гулчехра Абитовна</i>	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarning aqliy qobiliyatining psixologik xususiyatlari	238
<i>Alanazarova Sholpan Artikbaevna, Artiqbaeva Miyassar Jumanazarovna</i>	
Biologiya ta'limida innovatsion metodlarni joriy etishda ta'lim menejmentining roli	241
<i>Allayorova Maloxat Normaxmat qizi</i>	
Integrating Innovative Technologies for the Enhancement of Speech and Communication Skills Among Learners With Intellectual Disabilities in Uzbekistan: Pedagogical Approaches and Developmental Outcomes	244
<i>Donisheva Gulruy Akhrorkulovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini o'quvchilar o'qish savodxonligini rivojlantirishga metodik jihatdan tayyorlash	247
<i>Doniyarov Mavlonbek Arabovich</i>	
Kimyoviy birikmalarda bog'lar sonini hisoblashning yangi matematik usullari	252
<i>Ergashev Vahob Ergashevich</i>	
Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining mantiqiy tafakkurini rivojlantirish pedagogik muammo sifatida	257
<i>G'aniyeva Maftuna Abduaziz qizi</i>	
Pedagogika oliy o'quv yurtlarida steam fanlarini raqamli texnologiyalar asosida o'qitishning metodik asoslari	261
<i>Jamolova Sitara Muzaffar qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining matematik tafakkurini rivojlantirishda didaktik o'yinlar va interaktiv metodlardan foydalanish samaradorligi	264
<i>Mamadiyorov Jamol</i>	
Zamonaviy ta'lim jarayonida talabalar mustaqil faoliyatini rivojlantirishda pedagogik yondashuvlar	268
<i>Mamayusupova Nafisa Abdulatifovna</i>	
Para yengil atletikachilarda nayza uloqtirish texnikasini takomillashtirish uslubiyati	271
<i>Qiyomova Shohsanam Yarash qizi</i>	
Difficulties in Enhancing Communicativeness of Pre-Service English Teachers	275
<i>Kurbonova Maftuna Fakhriddinovna, Mirzayeva Gulshan Azamatovna</i>	
Principles of Teaching Basic Foreign Language Skills (EFL)	278
<i>Samandarova Gulsara Ismatilloevna</i>	
O'quvchilarning innovatsion ta'lim muhitida tayanch kompetensiyalarini shakllantirishning dolzarbligi	282
<i>Toshpulatova Farida Radjabovna</i>	
Корпоративная культура педагогов и внутренняя стабильность ДОО	286
<i>Буранова Шохноза Абдуразаковна</i>	
Развивать личностные качества учащихся на уроках географии	290
<i>Шадиева Нигора Шариповна</i>	
Raqamli texnologiyalar yordamida oliy ta'lim sifatini oshirishda innovatsion yondashuvlar	295
<i>Baytileuova Gulnaz Quralbay qizi</i>	
Yangi avlod pedagoglarini tayyorlash: kompetensiyalar va qadriyatlarining roli	298
<i>Ro'ziboyeva Ma'mura Abdunabiyevna</i>	
Astronomiya fanini o'qitishda integrativ yondashuvdan foydalanib o'qitishning ta'lim tizimidagi o'rni	301
<i>Barakayeva Sarvinoz To'liqunovna</i>	
Alohida e'tiborga muhtoj bolalar bilan ishlashda yangi pedagogik texnologiyalarni qo'llash	305
<i>Usmonov Salohiddin Dushan o'g'li, Namozova Sevinch Asqar qizi</i>	
Ma'naviy-axloqiy sifatlarni tarbiyalashda pedagogik qadriyatlarining ustuvorligi	310
<i>Jumayeva Gulnara Tursunpulatovna</i>	
Talabalarni maktabgacha ta'lim tashkilotlarini maqsadli boshqarishga tayyorlashning nazariy asoslari	314
<i>Mahmudova Zulfiya Xomitovna</i>	
Pedagogical Methodology Improve Students' Professional Mobility in Acquisition of Specialty	319
<i>Khidirova Muhabbat Murodillayevna</i>	

UZLUKSIZ KASBIY RIVOJLANISHDA ART- PEDAGOGIKANING O'QITUVCHILAR HISSIY FAROVONLIGIGA TA'SIRI

Suvanova Kamola Raimqul qizi

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti,
Samarqand kampusi, "Pedagogika" kafedrası dotsenti

Annotatsiya: Ushbu maqolada o'qituvchilar faoliyati samaradorligi, bevosita ijtimoiy ko'nikmalarni o'rgatishga qiziqishning ortishi bilan birga muvaffaqiyati, ularning kasbiy tayyorgarligi, malaka darajasi, zimmasidagi vazifalarni bajarishga nisbatan ijodiy yondashishi, o'z ustida qunt va izchillik bilan ishlashini ta'minlovchi kognitiv kompetentligining yuqori darajasiga erishish, pedagogik hamjamiyat va hamkasblari tomonidan tan olinishi, faoliyatiga qo'yilayotgan talablarga muvofiqligi, individual kasbiy imkoniyatlarini kengaytirish hamda salohiyatini yuzaga chiqarish haqida yoritilgan.

Kalit so'zlar: Mimesis, hissiy ko'nikmalar, ijtimoiy ko'nikmalar, ijodiy tafakkur, kreativlik, estetik qadriyatlar.

Abstract: This article discusses the effectiveness of teachers' activities, along with their increased interest in teaching social skills, their success, their professional training, level of qualification, creative approach to performing their assigned tasks, achieving a high level of cognitive competence that ensures diligent and consistent work on themselves, recognition by the pedagogical community and colleagues, compliance with the requirements placed on their activities, expansion of individual professional opportunities, and the realization of their potential.

Key words: Mimesis, emotional skills, social skills, creative thinking, creativity, aesthetic values.

Аннотация: В статье рассматривается эффективность деятельности педагогов, возросший интерес к обучению социальным навыкам, успешность, профессиональная подготовка, уровень квалификации, творческий подход к выполнению поставленных задач, достижение высокого уровня познавательной компетентности, обеспечивающего кропотливую и последовательную работу над собой, признание педагогическим сообществом и коллегами, соответствие предъявляемым к их деятельности требованиям, расширение индивидуальных профессиональных возможностей и реализацию их потенциала.

Ключевые слова: Мимесис, эмоциональные навыки, социальные навыки, творческое мышление, креативность, эстетические ценности.

KIRISH

Ta'lim sohasidagi islohotlar, ta'lim tizimini takomillashtirishga oid qabul qilingan hukumat qarorlari ta'lim tizimini hayot bilan bog'lashni, ta'lim samaradorligiga erishishni, jamiyat taraqqiyoti uchun xizmat qila oladigan, har tomonlama yetuk va komil insonlarni tarbiyalab yetishtirishni talab etadi.

Shu o'rinda ma'naviyat va ma'rifat tuyg'ularini, milliy qadriyatlarga hurmat va ular bilan faxrlanish his tuyg'ularini yoshlarda shakllantirishda san'at vositalaridan foydalanish zaruriyati har doim asosiy omil hisoblangan.

Inson tug'ilar ekan, jamiyatda o'z o'rnini topish, yaxshi turmush tarziga ega bo'lish uchun harakat qiladi. Buning uchun ulg'ayish jarayonida ta'lim-tarbiya oladi, mehnat qiladi, o'z bilimini oshiradi, dunyoqarashini shakllantiradi. Shubhasiz, bu o'rinda san'atning o'rne va mohiyati beqiyosdir.

Insoniyat paydo bo'lganidan beri uning hayotida san'at muhim rol o'ynagan. Ilk ijtimoiy tuzum davridayoq, hali dunyoviy bilimlar, yozuvlar va falsafiy qarashlar paydo bo'lishidan oldin san'atning inson hayotidagi beqiyos o'rnini anglab boshlaganlar, o'zlari anglamagan holatda san'atning ilk kurtaklarini kashf etganlar va bundan zavq-shavq olganlar. Chunki san'at ularga zavq-shavq bag'ishlashini qalbdan his qilganlar. San'atning ijtimoiy hayotdagi o'rne haqida gapirar ekanmiz, shuni ta'kidlash lozimki, san'at bilan muloqotda bo'lish va unga intilish insonni fikrlashga, ongini o'stirishga katta ta'sir ko'rsatgan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Aristotelning “mimesis” ta’limotiga ko’ra, san’at voqelikka taqlid qilib obraz yaratishdir. Mimesisning maqsadi – Aristotel fikricha, bilimlarni egallash va taqlid qilish orqali ongni qo’zg’atish, predmetni anglash va mushohada etishdir. Platon estetikasida absolyut go’zallik ilohiy g’oyaning yerdagi soyasi tarzida zikr etiladi ^[1].

Gegelning falsafiy ta’limotida san’at haqiqatni targ’ib etuvchi va teran insoniy maqsadlarni ifodalash usullaridan biri deb ta’riflanadi. Estetik his-tuyg’uni ruh – haqiqatni ifodalash vositasi va tashqi shakli deb emas, balki mohiyatni o’zida mujassamlashtiruvchi mazmun sifatida olib qaraydi. “San’at asari sof hissiyot emas, – deydi faylasuf, – balki hissiyotda namoyon bo’ladigan ruhdir” ^[2].

I. Kantning fikricha, narsa va predmetlarni idrok etish jarayonida paydo bo’lgan zavq va rohat hech qachon obyektga aloqador emas, u subyektga xos bo’lib, obyektning subyektiv, nisbiy maqsadga muvofiqligini belgilaydi. Biror predmetning formasi shu predmet haqidagi tasavvurga binoan zavq bag’ishlar ekan, bu rohat shu formani idrok etayotgan yagona subyekt uchungina emas, balki bu haqida o’z fikrlarini bildirganlarning barchasi uchun ahamiyatli bo’ladi. Ana shundagina predmet go’zal deb ataladi, undan olingan zavq haqida mulohaza bildirish qobiliyati esa did bo’ladi, – deb ta’kidlaydi ^[3].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Art-pedagogika asosida kasbiy faoliyatda o’qituvchining ijtimoiy va hissiy ko’nikmalarini rivojlantirish ta’lim jarayonini yanada samarali va mukammal qilishga xizmat qiladi. Bu, o’z navbatida, o’qituvchining nafaqat badiiy savodxonligini, balki shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishini ham ta’minlaydi. Art-pedagogikaning asosiy maqsadlari quyidagilarni o’z ichiga oladi, deb hisobladik:

Art-pedagogikaning asosiy maqsadlari

Hissiy ko’nikmalarni rivojlantirish maqsadi – o’qituvchilarda o’z his-tuyg’ularini anglash va boshqarish qobiliyatini oshirish, stressni yengish va o’zini yaxshi his qilishdan iborat. Mazkur bosqichning asosiy vazifalariga o’qituvchining kasbiy faoliyatga ijobiy munosabatni shakllantirish, o’z kasbini anglash va o’z-o’zini qo’llab-quvvatlash, hissiy holatlarni yanada chuqurroq tushunib, ularni boshqarish usullarini idrok etishga tayyorlash hamda mazkur faoliyatning amaliy ahamiyatini anglash kabilar kiradi.

Ijtimoiy ko’nikmalarni rivojlantirish maqsadi – o’qituvchilarda kasbiy faoliyatni tashkil etishda jamoaviy ishlash, boshqalar bilan samarali aloqalar o’rnatish, muloqot qila olish va empatiya ko’nikmalarini oshirishdan iborat.

O’qituvchining o’z his-tuyg’ularini anglamasdan stressni boshqarish ta’lim jarayoniga ta’sir qiladi. Shuningdek, stressning zararli oqibatlarini yengillashtirish va oldini olish o’qituvchini kuchli kadr sifatida namoyon qiladi. Art-pedagogika orqali hissiy ko’nikmalarni rivojlantirish XXI asrda muhim dolzarb masala bo’lib qolmoqda. Stress pedagog hayotining muqarrar tarkibiy qismidir. U odamlarning ichki farovonlik hissidan kelib chiqadi va unga ham bevosita ta’sir qiladi. Ish bilan bog’liq stress omillarini boshqarish, ularning o’qituvchining samarali ishlash qobiliyatiga salbiy ta’sirini minimallashtirish – o’qituvchining o’z ustida ishlash mas’uliyatidir.

Ijtimoiy ko’nikmalarni rivojlantirish, shuningdek, o’qituvchining ijtimoiy qobiliyatlari va yumshoq ko’nikmalarini oshirish va charxlashda yordam berishga qaratilgan kasbiy rivojlanish turidir. Art-pedagogikaning o’qituvchi rivojlanishidagi asosiy maqsadlaridan biri – o’qituvchiga XXI asrda muhim bo’lgan ko’nikmalarni o’rgatishdir. Bu turli shakllarda bo’lishi mumkin, jumladan, seminarlar, kurslar, art-o’yinlar va hokazolar orqali amalga oshiriladi.

Axloqiy va estetik qadriyatlarni o’rgatish

O’zbek san’atshunos olimi E. Umarovning ta’kidlashicha: “Estetik ehtiyoj jamiyat hayotining barcha jabhalariga kirib boradi va ularni ma’naviy boyitishga, ijtimoiy-ma’naviy ishlab chiqarishning muhim omili sifatida odamlar estetik madaniyatini shakllantirishga xizmat qiladi. San’at asarlari va undagi tasviriy-ifodali vositalar estetik idrok obyekti bo’lsa, tomoshabin, o’quvchi va eshituvchi badiiy idrok subyektidir”.

TAHLIL VA NATIJALAR

Yuqorida ta’kidlangan tushuncha Abu Rayhon Beruniy va Ibn Sino kabi allomalarning axloqiy qarashlarida markaziy o’rinni egallaydi. Bu haqda Beruniy: “Kamil kishi bo’lishining birinchi sababi ilm va ma’rifat, ikkinchisi san’at va amal hosil qilish bilan bo’ladi”, – deb ta’kidlaydi ^[4].

Ta’limda “san’at” atamasi haqida o’ylaganimizda, o’quvchilar maktabda o’qiydigan odatiy san’at va hunarmandchilik darslari yodimizga keladi. Bir necha yil oldin san’at – o’qituvchi, o’quvchi va talabalar sevimli mashg’ulot sifatida tanlashi mumkin bo’lgan darsdan tashqari mavzu hisoblanardi. Ta’limda san’atdan foydalanish ijodkorlik, tanqidiy fikrlash va o’zini namoyon qilishni rivojlantiradigan, shu bilan birga inklyuziv o’quv muhitini ham rivojlantirishning kuchli usuli deb hisoblanadi. Bugungi kunda art-pedagogika orqali bu jarayonni yo’lga

qo'yish maqsadga muvofiqdir. Ta'lim uchun san'atdan foydalanish dars rejalarini qiziqarli qilish bilan birga, hozirgi kunda o'qituvchilarning maktab jarayonidagi faolligini oshirishning dinamik usuli hisoblanadi. Biroq, bu shunchaki jalb qilish strategiyasidan ko'ra ko'proq narsa – bu o'qituvchilar uchun o'z tushunchalarini talqin qilish va ifoda etishning kuchli usuli, deb hisoblaymiz.

Tahlil natijalariga ko'ra, art-pedagogika asosida san'at sohasidagi va o'qitish nazariyasi hamda amaliyoti tushuniladi. U badiiy ifodaga intilayotgan shaxslarda ijodkorlikni, mahoratni va tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan keng ko'lamli ta'lim strategiyalari, usullari va falsafalarini o'z ichiga oladi. Shuningdek, u turli xil san'at shakllari, texnikalari va tushunchalarini o'rganishni, san'atning tarixiy hamda madaniy kontekstini tekshirishni ham qamrab oladi. Art-pedagogika an'anaviy sinf sharoitlari bilan cheklanmaydi; u jamoat markazlarida, muzeylarda, ustaxonalarda va onlayn platformalarda ham o'tkazilishi mumkin.

O'z mohiyatiga ko'ra, art-pedagogika o'qituvchilarga san'at bilan mazmunli yo'llar orqali shug'ullanish va ijod qilish imkoniyatini beradi. Bu badiiy tamoyillarni chuqur tushunishni rivojlantirish, tajribani va o'zini namoyon qilishni rag'batlantirish, estetik qadrlashni yuksaltirishni o'z ichiga oladi. San'at pedagogikasi hamma uchun bir xil yondashuv emas; u o'qituvchilarning turli ehtiyojlari va qiziqishlarini tan oladi hamda shunga mos ravishda o'qitish usullarini moslashtiradi. Bu ko'pincha amaliy tajribalarni o'z ichiga oladi, ya'ni o'qituvchilarga rasm, chizmachilik, haykaltaroshlik, raqamli media yoki ijro san'ati bo'ladimi, turli badiiy materiallar va texnikalar bilan ishlash imkonini beradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Shunday qilib, hozirgi zamon pedagogikasining o'z oldiga qo'ygan vazifalaridan biri – kasbiy kompetentligini va intellektual salohiyatini yuksak darajada namoyon qila oladigan, g'oyaviy e'tiqodi mustahkam, yetuk kadrlarni jamiyatga tadbiq qilish bilan bog'liqdir. Ushbu maqsadga erishishda san'at va ijodiy faoliyat pedagogik jarayonning muhim tarkibiy qismini ifodalaydi. Inson dunyoqarashini san'at orqali shakllantirish ishonchli va demokratik yo'llardan biri ekanligini quyidagilar bilan isbotlab e'tirof etish mumkin.

Birinchidan, qadimgi davr san'at asarlarida aks etgan qarashlarning sintetik xarakteri ma'lum bo'lib, ulardagi atrof-muhit to'g'risidagi qarashlar va xayoliy tushunchalar bir-biri bilan uzviy bog'lanib ketgan. Ikkinchidan, mehnat, kundalik hayot, tirikchilik uchun kurash va atrof-muhit to'g'risidagi tasavvurlar o'sha davr san'at asarlari yaratuvchilarining asosiy mavzusi bo'lgan.

Demak, tasviriy san'at orqali inson ichki dunyosini, shaxslararo munosabatlar xarakterini hamda voqea-hodisalar mazmunini anglashiga alohida e'tibor qaratiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Tursunkulova Shaxnoza Tuychiyevna. Estetik ongning shakllanishida san'atning o'rni va synergetik xususiyati. PhD ilmiy darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiya. – Toshkent, 2020.
2. Гегель Г. В. Философия духа. Том 3. – Москва: Мысль, 1977. – С. 54.
3. Кант И. Критика способности суждения. – Санкт-Петербург, 1898. – С. 29.
4. To'raqulov E., Rahimov S. Abu Rayhon Beruniy: ruhiyat va ta'lim-tarbiya haqida. – Toshkent: O'qituvchi, 1992. – 68 b.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №10

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.